

Beste vrienden van Burkina,

beladen met elk 46 kilo aan spullen voor Burkina en 12 kilo handbagage vertrokken wij met drie personen vanuit Brussel met de TGV naar Parijs, om vandaar verder te vliegen met Air France naar Ouagadougou. Mijn gezelschap bestond uit Els Schrik, lerares aan het Gertrudiscollege te Roosendaal die voor de 4^e keer met mij meereisde, en Vincent Vergouwen, die in 2008 als leerling aanwezig was bij de opening van de CSPS van Balkiou.

De afhandeling in Ouagadougou verliep buiten verwachting snel en Pascaline, onze contactvrouw, stond ons al op te wachten, samen met haar jongste dochter en met Juliette, de vriendin van Els Schrik. Pascaline had ervoor gezorgd dat wij bij haar thuis konden logeren, Vincent en ik deelden een kamer en Els kreeg de kamer van David die niet aanwezig was.

Op 25 juli bezochten we allereerst de alsmaar uitbreidende school Sainte Mère Teresa. Sinds enkele jaren naast kleuter- en basisschool ook College, d.w.z. de 4 eerste jaren van het secundair onderwijs. Men was druk bezig met de aanleg van nieuwe toiletten en een uitbreiding van de administratie. Dat gebeurt sinds 2005 allemaal zonder steun vanuit Nederland, dus er mag gerust gezegd worden dat het een bloeiende school is met goede examenresultaten. Wél steunt Help Burkina er nog steeds een 70- tal weeskinderen (al sinds 2001); kinderen die de school verlaten worden vervangen tot het afgesproken aantal. Het schoolterrein zag er netjes en opgeruimd uit.

Van Sainte Mère Teresa gingen we naar Sainte Elisabeth, de naaischool die in 2011 geopend is. Ook bij deze school zagen we verdere bouwactiviteiten: het terrein is groot genoeg om er nog enkele klaslokalen bij te bouwen, die mogelijk verhuurd kunnen worden aan scholen die met ruimtegebrek worstelen, want in Burkina heeft men sinds enkele jaren ingezien dat de bouw van Colleges ver is achtergebleven bij de bouw van basisscholen. Er vindt nu een inhaalslag plaats. Ook bij deze school konden we niets anders vaststellen dan dat het er netjes uitzag. De afsluitende examens voor de opleiding tot couturière waren dit jaar voor het eerst afgenomen en de resultaten waren zeer bevredigend. Ook deze school staat nu op eigen poten, dank zij de steun die wij mochten ontvangen voor de schooljaren 2014- 2016 van de Stichting Schoonhoven Helpt. Zondag 26 juli: vandaag gaan we naar Douré, 60 km naar het N. Het begint al snel te regenen en niet zo'n beetje. Langs de asfaltweg richting Kongoussi ontstaan al snel krachtig stromende beken, waarin het kolkende water kniehoog staat. Als we van het asfalt afgaan wordt het pas écht moeilijk, want er is geen weg of pad meer te bekennen: overal water. Aan een rij bomen herkennen we de goede afslag, maar we raken de weg helemaal kwijt: er zit niets anders op dan contact te zoeken met Douré om ons een gids te sturen. Dank zij het feit dat elke Burkinabè tegenwoordig minimaal twee "portables" heeft lukt dat: na enige tijd zien wij iemand met een brommer aan de overkant van de forse beek staan. Een passagier loopt

door de beek om ons te laten zien waar het water wat minder diep staat en zo komen we aan de overkant.

In Douré bezoeken we eerst het College dat we er in 2013 gebouwd hebben. We ontmoeten de directeur en de oudsten van het dorp. Gezamenlijk lopen we richting CSPA, die in 2003 door Help Burkina is gebouwd. We passeren daarbij ook de nog steeds werkende pomp van Atos Origin en zien onder een boom de afgedankte fietsambulance liggen. De toestand van de dispensaire (EHBO-post) van de CSPA doet ons schrikken: de wind heeft het dak een tijd geleden meegenomen en de schade aan de bovenkant van het gebouw is goed zichtbaar. Er liggen nu wel nieuwe golfplaten op, maar eigenlijk zou een grotere reparatie niet overbodig zijn. De deuren in het gebouw zijn grotendeels ten prooi gevallen aan vraatzuchtige termieten. Dit ligt niet aan de mensen van Douré, maar aan omstandigheden buiten hun wil. Het is niet om er vrolijk van te worden. De situatie van de maternité (kraamkliniek) is iets beter, maar ook daar zijn de termieten duidelijk aanwezig.

Als we langs de kerk lopen besluiten we om daar ook even binnen te gaan. Het ziet er best nog goed uit, maar een blik omhoog laat ons zien dat er talrijke gaten en gaatjes in de golfplaten zitten, zodat het in de regentijd een natte bedoening is in de kerk; de bewijzen daarvan zien we dan ook op de vloer.

Het is intussen droog geworden en de zon laat zich weer goed voelen. Het bezoek aan Douré loopt ten einde en we gaan terug naar Ouagadougou. Onderweg komen we door enkele dorpjes waar langs de weg druk handel wordt gedreven in alles wat je maar kunt voorstellen aan groente, fruit en brood. Aan de ingang van Ouagadougou brengen we nog even een bezoekje aan het graf van pater Willy Burm, gevolgd door een gesprekje met de overste van het seminarie van de Witte Paters. Het begint weer te regenen en we haasten ons terug naar huis.

27 juli: in de loop van de ochtend brengen wij een bezoek aan het Centre d'Accueil Hammiye van Florence. Het is een klein opgezet hulpproject voor kindmoeders die thuis niet meer welkom zijn. Zij kunnen hun kinderen hier onderbrengen zodat zij zelf hun school nog kunnen afmaken. De kinderen krijgen hier een basis waarmee ze later op een gewone school terecht kunnen.

Het centrum ligt vlak bij de grote begraafplaats van Ouaga, waar ook Thomas Sankara met zijn lijfwacht begraven zou zijn, nadat hij in 1987 door vermoedelijk Blaise Compaore om het leven was gebracht. Nu Blaise na 27 jaar verdreven is wil men zekerheid of Sankara hier werkelijk is begraven en daarom zijn er verschillende graven bloot gelegd. Het ziet er uit als een ravage, opvallend genoeg begeleidde ons geen enkele Burkinabè toen we op zoek gingen naar dit graf: ze bleven allemaal bij de ingang van het kerkhof staan wachten.

Na dit bezoekje gaan we naar een ander hulpproject van Florence in een andere wijk. Daar heeft zij op een groter terrein een opvang gerealiseerd voor onbemiddelde vrouwen en weduwen, waar zij door het maken van karitézeep en het weven en verven van lange katoenen doeken een centje kunnen verdienen om in hun levensonderhoud te voorzien. We kijken hoe het daar in zijn werk gaat en bestellen wat zeep, die Florence later zal afleveren bij Pascale. Die twee zijn oude schoolvriendinnen.

28 juli: tegen 10 uur komt de auto voorrijden die Roger voor ons in Koupéla gecharterd heeft. Exclusief de brandstof betalen we voor chauffeur met wagen per dag omgerekend € 60,--.

Ongeveer halverwege Koupéla steken we de Nakambe over, een van de drie rivieren die in de regentijd overvloedig water hebben. Onmiddellijk voorbij de brug houden we halt om een stukje paradijs te bezoeken dat ik 2 jaar geleden daar ontdekt heb. Een dorpling van Kougri heeft op de oever van de rivier een stuk braakliggend terrein in cultuur gebracht door via een

motorpomp en een leiding van plastic slangen ook in de droge tijd het spaarzame water omhoog te pompen naar een bassin op het hoogste punt. In de tuin heeft hij een groot aantal met elkaar verbonden bekkens aangelegd waaromheen lage dammetjes liggen. Zo stroomt het water via al die bekkens weer omlaag en de hele tuin wordt van water voorzien. Het is een fantastisch gezicht om de enorme papayabomen en de andere gewassen te zien. Nu is er eerder te veel water dan te weinig, want de Nakambe is ver buiten haar oevers getreden.

In Koupéla aangekomen gaan we eerst even naar de woning van Roger om kennis te maken met zijn vrouw Viviane en hun kinderen Fabrice en Ornella. Ornella is pas 1 jaar geworden en werd geboren met een hazenlip. In november 2014 is zij in Ouagadougou door een Nijgerijse arts geholpen en het resultaat is fantastisch: je ziet nauwelijks iets van het litteken. Na de voor Roger en zijn gezin bestemde spullen overhandigd te hebben, rijden we nog 15 km verder naar Seguem, het uiteindelijk doel van deze reis. Bij de school blijkt een groot deel van de bevolking al sinds 11 uur op ons te wachten en wij worden verwelkomd met een plaatselijke, door mannen uitgevoerde, dans. Zo nu en dan springen jonge kinderen, ook meisjes, er tussen en dansen even mee.

Als de eerste druppels uit de al angstige dreigende wolken vallen houdt de dans op en begeven we ons naar ons logement, de woning van een leerkracht, die niet gebruikt wordt. Er is een zit- woonkamer, twee slaapkamers en een inpandige douche; buiten is een toilet en een douche en een keuken, alles uitgevoerd in cementsteen. Els deelt de grootste slaapkamer met Tina, onze vertrouwde keukenhulp, en Andrea, de zus van Roger. Licht hebben we van onze Waka- waka's en water halen we bij de pomp op enkele tientallen meters. Hier zullen we de komende 10 dagen verblijven.

De volgende morgen gaan we na het ontbijt eerst een bezoek brengen aan ons project: het veebedrijf van Seguem. Het ligt niet ver van ons huis en ziet er van een afstand al fraai uit. Het terrein van 3 ha is helemaal omgeven door een afrastering, de ijzeren steunen zijn vastgezet in een betonnen fundering. Halverwege is er aan de binnenkant een draad gespannen, zodat de runderen uit het ene deel niet in het andere kunnen komen. Het is de bedoeling dat in dat tweede deel voedselgewassen en veevoer geteeld gaan worden, nu wemelt het er van de kippen en parelhoenders, waarvan we zelfs een nest vol eieren vinden. Aan de binnenkant van de omheining zijn boompjes en struiken geplant, die te zijner tijd de functie van afrastering zullen overnemen. Het zijn allemaal planten met geneeskrachtige eigenschappen. In het voor de runderen bestemde deel staat al een magazijn annex bewakerswoning met zonnepaneel; het ziet er erg fraai uit. Een eindje ervandaan staat de douche en weer wat verder is een ECO-toilet gebouwd. Deze eerste dag was de runderstal ongeveer half klaar.

Omdat de regens dit jaar uitbleven, zagen we runderen die er werkelijk als wandelende kapstokken uitzagen: sommige konden nauwelijks op hun poten staan. De bewaker vertelde ons dat er één stier was bezweken van de honger en dat de grote koe die ze gekocht hadden door een slang was gebeten en gestorven. Gelukkig had de koe enige tijd daarvoor een gezond koekalf ter wereld gebracht. Deze kennismaking met dit nieuwe project valt erg positief uit!

Na de middag brengen we een bezoek aan het vrouwenproject in Gounghin: het is inmiddels weer gaan regenen tot grote vreugde van de mensen, want dit jaar wilde het regenseizoen maar niet beginnen, zodat er nog bijna niets is ingezaaid. En als op 15 juli het gewas niet boven de grond staat, wordt het niets meer! We zien veel mensen op de akkers werken met hun eenvoudige werktuigen als de daba en de pioche, zelden zie je een door een ezel getrokken ploeg die dan maar erg oppervlakkig door de bodem glijdt. Als we ter plekke zijn aangekomen komt er een ware stortbui, dus moeten we in een huisje even wachten. Na een goed half uur kunnen we een bezoek brengen aan een mevrouw die van een Nederlands echtpaar een bokje en een geitje cadeau heeft gekregen op voorwaarde dat zij de eerstgeborene verder geeft aan een andere behoeftige vrouw. We lopen verder naar de tuin die omheind is en waar onlangs een touwpomp is aangelegd. Die zijn veel goedkoper dan een forage, maar ook minder diep. De put wordt helemaal gegraven tot wel 20 meter diep, waarbij telkens een betonring bovenop wordt geplaatst. Door het gewicht zakt de betonconstructie vanzelf naar beneden totdat het waterpeil is bereikt. Er komt dan een betonnen deksel op te liggen, waarop de touwpomp wordt bevestigd.

Vanwege de goede ervaringen in Kokossin (2006) hebben we in Koupéla 10 tuinklauwen laten vervaardigen door een plaatselijke smid. Met dit apparaat kan in zandige en klei-achtige grond goed en snel gewerkt worden. Het is vooral nuttig om b.v. kleine bomen te planten, omdat er gemakkelijk een rond gat mee “gegraven” kan worden. Hiervan laten we er 5 achter voor de vrouwengroep en terwijl een nieuwe bui zich aankondigt demonstreren wij aan het nieuwsgierige publiek de werking om tegelijk een aantal aubergineplanten te poten. Onvoorstelbaar hoe snel de jeugd zich meester maakte van de klauwen om het ook eens te proberen!

Vrijdag 31 juli: vandaag gaan we naar Kokossin. Eerst brengen we Andrea naar het huis van Roger, want zij moet vanmiddag en morgen in Tenkodogo examens afleggen voor een baan. Na in een restaurant in Koupéla op ons gemak de lunch gebruikt te hebben rijden we via Yargo naar Kokossin. Als we daar aankomen is het al na de middag en wij worden voor de school opgewacht door Lassané Waongo, de zoon van de overleden chef. Met hem lopen we eerst naar de moskee, want daar zal even later het vrijdaggebed beginnen, waarvoor ook wij worden uitgenodigd, een uitnodiging die wij niet kunnen en willen afwijzen. Het is erg druk

in de vrij kleine moskee, maar we vinden achter in het mannengedeelte een plaatsje. De vrouwen moeten natuurlijk achter het gordijn. Na het gebed gaan we naar buiten, waar ik onder de kinderen een aantal ballonnen verdeel: zoals overal komen plotseling van allerlei onvermoede kanten kinderen aangerend, zodat ik al snel een aantal moet teleurstellen. We worden langs de moskee naar de enorme “arbre de palabre” geleid, de traditionele vergaderplaats waar onder toezicht van de dorpsoudsten van alles en nog wat besproken wordt. Het belangrijkste punt is wel, dat men in de moskee een geluidsinstallatie zou willen hebben met extra zonnepaneel. Verder wordt er niet veel gevraagd, mogelijk omdat ik eerder heb laten blijken niet tevreden te zijn over de inzet van met name de mannen bij het beheer van de runderstal.

De daad bij het woord voegend gaan we vervolgens naar de runderstal, waar we constateren dat hij schoongemaakt is, maar er zijn geen runderen en ook de poortjes zijn nog steeds niet hersteld. Ook hier heeft de wind vat gekregen op de golfplaten van het dak met wat schade aan de betonconstructie. Het blijkt dat het mooie plan van 2006 toch niet de resultaten oplevert die ervan verwacht werden en men zoekt naar een oplossing om de runderstal op een

nuttiger manier te gaan gebruiken. We lopen vandaar naar Bolin, waar we onverwacht aankomen maar erg vriendelijk onthaald worden. Hier bezoeken wij de schaapskooi die Help Burkina er enkele jaren geleden hielp bouwen; het ziet er allemaal netjes uit; vanwege de langdurige droogte zijn de schapen met een herdertje de brousse in. Brousse kun je het beste vertalen met braakliggend terrein. De schapen zoeken en vinden daar zelfs in droge tijden nog wel iets van hun gading. Ook bezoeken wij de graanmolen die we er verleden jaar hielpen bouwen; deze wordt goed gebruikt en men zou eigenlijk over zonnepanelen willen beschikken, zodat er ook 's avonds gebruik gemaakt kan worden van de molen. Een klacht kwam er over de waterpomp: de aannemer heeft daar slecht materiaal voor gebruikt en houdt zich niet aan de afspraak om de schade te herstellen....

Op de terugweg lopen we nog even langs het gedenkteken van de chef die twee jaar geleden is gestorven en over wiens graf een soort kapel is gebouwd. Dit schijnt in de Moslimwereld ongebruikelijk te zijn. We zien nu ook dat de vrouw van de chef enige tijd geleden naast dit gedenkteken is begraven.

Ondanks de drukkende hitte maken we op de terugweg nog een omweg via de katholieke kapel die ook al verleden jaar met de helft is vergroot. De toewas van gelovigen schijnt hier groot te zijn, want de catechist vertelt ons dat hij graag nog een aantal ijzeren banken zou willen hebben en een geluidsinstallatie, gevoed door zonnepanelen. Bij deze wens kunnen we ons wel iets voorstellen, want hij heeft wel een erg zachte stem. Hij laat ons de toeter zien die ooit nog eens van pater Burm was en waarmee hij de gelovigen naar de kapel riep. Deze toeter had het begeben en hoe moest hij nu.....

Teruglopend naar de school moeten we door een “bas fond”, een klein soort canyon, uitgevreten door het woeste water in de regentijd. Vincent had zo iets nooit gezien en stond te kijken van de steenbrokken en ontwortelde grote bomen in de bedding. In de droge tijd kun je daar niets bij voorstellen, maar vlak na een tropische bui krijg je ontzag voor Moeder Natuur. En zo’n bui volgde diezelfde avond nog, maar toen waren we terug in ons huisje in Seguem.

De volgende dag zal Kokossin opnieuw ons doel zijn, want daar hebben we sinds 2003 toch wel veel projecten opgezet. Maar eerst gaan we in Koupéla zakken met rijst en ander graan ophalen; Lassané had van de gelegenheid gebruik gemaakt om die te bestellen en door ons te laten meebrengen.

In Kokossin aangekomen werden wij meteen naar een van de klaslokalen van de school geleid. Daar zaten de dorpsoudsten en nog enkele andere belangstellenden om ons over de heersende problemen te spreken. Ook de schooldirecteur was aanwezig. Op het schoolbord stonden de leerlingenaantallen van de verschillende klassen geschreven en het was ons opgevallen dat het leerlingenaantal vergeleken met voorgaande jaren aanzienlijk was teruggelopen. Bovendien waren de schoolresultaten ronduit aan de slechte kant, terwijl de school in 2005 als beste school van de hele provincie geprezen werd. Zelfs in het laatste leerjaar waren er enkele schoolverlaters.

Volgens sommige sprekers ligt dit allemaal aan de schooldirecteur. Deze legt uit dat het aan het feit ligt dat Kokossin in 2003 als enige school van 8 naburige dorpen een basisschool had. Inmiddels hebben verschillende dorpen nu een eigen basisschool, hetgeen logischer wijs tot gevolg heeft dat de leerlingen uit die dorpen niet meer naar Kokossin komen. Op mijn vraag of het dan wel verstandig is om in Kokossin/ Tandagha een college te gaan bouwen wordt geantwoord dat de overheid weliswaar voorrang geeft aan de bouw van colleges, maar dat er vrij strenge eisen worden gesteld aan de onderlinge afstand tussen de colleges. In het

onderhavige geval zullen de dorpen van 2003 aangewezen blijven op het nieuw te bouwen college in Tandagha. De aanwezigen zijn eensgezind in het belang van dit college. Tijdens de rondvraag vraagt een van de aanwezigen naar de voortgang van het door hem ingediende project. Van hem ontving ik enkele weken geleden de vraag om hem te helpen met de omheining van een stuk grond, zodat zijn gewassen tegen geiten beschermd zouden zijn. Ik antwoord dat Help Burkina geen hulp biedt aan particulieren, maar hij bedoelt een project dat hij in 2011 had ingediend en dat € 250.000,- zou kosten. Ik heb hem toen schriftelijk geantwoord dat een dergelijk project ver boven onze mogelijkheden ligt. De reacties van de andere aanwezigen waren erg duidelijk. Een van de jongere aanwezigen beklagde zich over de aannemer die de moskee had gebouwd, waarvan na 6 jaar de pleisterlaag aan de buitenkant begon af te vallen en het plafond vochtplekken vertoonde vanwege de slechte kwaliteit van de golfplaten. Bovendien had dezelfde aannemer de pomp in het naburige Bolin voorzien van een slechte kwaliteit buizen. Deze waren intussen al enkele keren gerepareerd, maar de aannemer liet niets van zich weten.

Nadat de bijeenkomst is opgeheven, lopen wij op ons gemak langs een bekend pad in de richting van de boullie, een kunstmatig waterreservoir voor enkele maanden in de droge tijd. Zowel links als rechts groeien kleine bomen en struikgewas waartussen allerlei verschillende interessante planten groeien. Bij de boullie zoeken we naar krokodillen, want die moeten er zijn, maar we zien er geen. Aan de andere kant vinden we opnieuw een lokatie met interessante planten, waarvan ik zaden probeer te vinden, maar we zijn kennelijk nog te vroeg.

's Avonds hebben we opnieuw een forse regenbui en delen van Koupéla hadden zelfs noodweer, zoals we de volgende morgen van Christophe, onze chauffeur, horen. We gaan na de

mis in de kathedraal op weg naar Boulsa, een rit van ruim 75 km, waarvan 25 km over asfalt. Voorbij Pouytenga is het 50 km piste die goed onderhouden is. Vanwege de regen van gisteren en vanmorgen is er weinig stof en omdat het zondag is is er ook weinig verkeer.

Een kilometer of 25 voor Boulsa ligt een vrij groot stuwmeer dat na de overvloedige regens van de laatste dagen boordevol is. Elk stuwmeer heeft ook een betonnen overstort

als het te vol wordt, daar ligt een verlaagd gedeelte van de weg, in het gunstigste geval een brede betonnen strook waarvan het verkeer ook bij overstort gebruik kan maken. Aan beide

kanten is ook een reling van ijzer en beton aangebracht. Als we bij dit stuwmeer aankomen zien we dat het water over zeker 200 meter woest overstort naar de vrije overkant. Het kolkende water heeft de reling aan de rechterkant gedeeltelijk gesloopt, voetgangers en (brom)fietsers lopen aan de linkerkant door het meer dan kniehoge water langs de intacte reling. Stapvoets rijden wij door en aan de overkant zien we dat militairen aanwezig zijn om de situatie in de gaten te houden. Tegen het middaguur ko-

men we aan in Boulsa, waar we afgesproken hebben met de voormalige chauffeur van pater Burm, Désiré. Hij is nu chef van Boulsa en hij wil ons de projecten van Help Burkina en Schoonhoven Helpt laten zien. Tot ons genoegen blijken de kleuterschool en de basisschool van Schoonhoven Helpt weer in gebruik genomen te zijn. De zonnepanelen op de watertoren zijn verdwenen met onbekende bestemming. Ook de meisjesfoyer van Help Burkina draait naar genoegen en er is zelfs een gebouw bij gezet, zodat er nu meer dan 50 meisjes tijdens de schoolperiode onderkomen vinden. Dat probleem wordt in de slaapzaal opgelost door het gebruik van stapelbedden, waartegen aanvankelijk weerstand bestond omdat de meisjes bang waren naar beneden te vallen. Die angst is nu gelukkig overwonnen.

We brengen ook een bezoek aan de pastorie. Het ziet er allemaal goed verzorgd uit en de pastoor heeft geen echte problemen te melden. Tenslotte vragen wij Désiré ons het provinciaal erfgoed van Boulsa te laten zien. Dat is een enorme shovel die bij de aanleg van de verbinding Boulsa- Kaya in de jaren vijftig van de vorige eeuw door een mankement is stilgevallen langs de kant van de weg en daar nog steeds staat. Er is intussen een enorme boom in deze shovel gaan groeien en het moet een karakteristiek kenmerk voor de stad zijn geworden. Hierna nodigt Désiré ons uit om bij hem thuis de lunch te gebruiken. Na uitwisseling van de gebruikelijke cadeautjes is het voor ons weer tijd geworden om richting

Seguem te vertrekken. Omdat het droog blijft levert dat geen problemen op.

Maandag 3 augustus: vandaag staat Balkiou op het programma, waar we in 2008 een CSPS hielpen bouwen. Vincent was toen als leerling bij de opening aanwezig en zal zich zeker verbazen over de veranderingen sinds die tijd. Pascaline heeft laten weten dat zij daar ook aanwezig zal zijn.

Tina, een halfzus van Pascaline, heeft gisteravond gevraagd of we dan ook even bij hun moeder op bezoek kunnen, want zij woont in een dorpje halverwege Koupéla en Pouytenga. Vanuit Koupéla was het een behoorlijk slechte weg, maar dat nemen wij op de koop toe. Moeder woont in een cementstenen huisje en op het erf lopen maar liefst 16 kinderen rond, allemaal neefjes en nichtjes van Tina. Er blijkt zelfs nog een zus van Tina te wonen. De begroeting is

allerhartelijkst, zoals ik het in Burkina nog niet heb meegemaakt: je kunt zien dat er een sterke band is. We hebben besloten om een grote zak met eieren achter te laten, want we krijgen er zóveel, dat we ze onmogelijk alleen op kunnen eten. We rijden verder naar Kombéolé, waar een goede kennis uit Schiedam als PUMMER een stuwmeer heeft aangelegd. Dat staat berstensvol en via de overstort lopen grote hoeveelheden water naar het lager gelegen gebied. Hij heeft in de onmiddellijke nabijheid een mooi huis gebouwd, waar hij samen met zijn vrouw de wintermaanden doorbrengt. Vanuit dit optrekje begeleidt hij andere projecten.

Intussen heeft Pascaline al enkele keren gebeld waar we blijven: zij heeft kennelijk een bijeenkomst georganiseerd zonder ons daarvan te verwittigen. Wij komen dus ruimschoots te laat, maar dat deert ons niet. We leveren de meegebrachte medicijnen bij de apotheek van de CSPS af en onderhouden ons met de mensen die daar aanwezig zijn. Vincent kent van 2008 alleen de maternité en de dispensaire; intussen is er een consultatiebureautje bijgebouwd, dat helaas enige schade heeft opgelopen tijdens een zware storm die vat probeerde te krijgen op de golfplaten. Ook staat er alweer enkele jaren een apotheek met koeling op zonne-energie.

Voor ons alle drie is een kliniek waar zieken opgenomen kunnen worden nieuw, verder staat er een tweetal grote zonnepanelen en een kist van ongeveer een m2 en 25 cm hoog, waarvan de bodem zwart is geverfd; daarop ligt een zwarte plastic slang in haarspeldbochten bevestigd en het geheel is afgedekt met een glasplaat. Aan één kant kan via een trechter water uit de naburige forage gegoten worden, aan de andere kant loopt dat er weer uit, maar is zó heet, dat je

hand er niet onder kunt houden. Het is geen nieuw systeem, maar kan in tropische landen zeker gebruikt worden om snel aan warm water te komen. Het is voor ons wel duidelijk dat de CSPS in Balkiou uitstekend voor zichzelf kan zorgen. Het feit dat zowel de hoofdverpleegster als de Chef de bureau al jarenlang dezelfde zijn, zal hier zeker debet aan zijn: deze mensen hebben een band met de plaatselijke bevolking opgebouwd die voor een groot vertrouwen in elkaar zorgt, heel anders dan in Douré, waar de bezetting van de CSPS bijna elke keer als ik er kwam veranderd was.

Vreemd komt bij ons de vraag over of wij kunnen helpen met de aanschaf van nieuwe matrassen, want de oude zijn versleten en in de nieuwe kliniek ontbreken ze helemaal. Is het erg vreemd dat wij de suggestie doen om eerst dergelijke tekorten aan te vullen en dan pas aan een uitbreiding met gebouwtjes te denken, hoe noodzakelijk ook?

Tegen 17.00 uur lopen we nog even naar de schaapskooi die we dank zij mensen in Hulst en Bosschenhoofd konden bouwen. Ook hier waren de schapen met een herdertje de brousse in, het afgeschermd terrein wordt tijdelijk gebruikt om er mais te verbouwen. Men was nog steeds enthousiast over dit project, de ooiën hadden dit jaar ook enkele vrouwelijke lammetjes geworpen, zodat de toekomst er rooskleurig uitziet, omdat men steeds minder rammen zal moeten kopen om met hun opbrengst de weduwen en behoeftige vrouwen de nodige steun te verlenen.

Dinsdag staat Pouytenga opnieuw op het programma, maar nu om het resultaat te bekijken van de bouw van een douche/ toilet en een magazijn voor de hulpgroep voor HIV-patienten, zieken, weduwen en wezen in Pouytenga. Dit werd mogelijk door de hulp van de Halderbergse Lions. De groep heeft een onderkomen in de plaats Pouytenga, maar daar is weinig of geen ruimte om uit te breiden, integendeel zelfs: een van de burelen is er in geslaagd om zich

een deel van het vroegere terrein toe te eigenen en de gemeente bleek niet bereid om te helpen. Het douche/ toiletgebouwtje en het magazijn hebben ruimte gevonden op korte afstand van de CSPS van Balkiou. In het magazijn zijn wat spullen opgeslagen, zoals een weeftoestel. Bovendien kunnen de vrouwen gewassen telen op het omliggende terrein.

We bezoeken eerst de nieuwbouw die er netjes uitziet en vervolgens gaan we naar het centrum van Pouytenga waar het oudere onderkomen is. Daar zitten verschillende mensen op ons te wachten om hun dank uit te spreken voor de ontvangen hulp. Ook hebben we nog een ontmoeting met de traditionele chef van Balkiou die we gisteren niet thuis troffen. Hij kent ons goed en alles verloopt in een zeer gemoedelijke sfeer.

Terug in Seguem lopen we naar de runderstal om te kijken hoever de metselaars inmiddels gevorderd zijn. Dat valt niet tegen, want ze zijn al een stuk boven de lateien van de ramen gevorderd en het zal zeker lukken om er nog deze week het dak op te krijgen. Tien dagen na dit bezoekje ontvang ik foto's waarop te zien is dat de bouw helemaal klaar is. De runderen kunnen erin!

Bij ons logement aangekomen zien we de lucht langzaam betrekken totdat de wolken hun druppellading met enorm lawaai op ons golfplatendak laten neerdalen.

6 augustus, onze laatste dag in Seguem. Zou het de hele nacht geregend hebben? Als we wakker worden regent het in ieder geval, de mensen zullen tevreden zijn. Er is een afspraak gemaakt met Célestin, de tuinjongen van de missiepost die ik in 1995 leerde kennen. Hij heeft enkele jaren in Ivoorkust gewerkt en is nu slager in zijn geboortedorp. Zijn huis staat aan de andere kant van de barrage van Gounghin dan de missiepost en hij heeft vlakbij de barrage een omheinde tuin om wat groenten en fruit te kweken. De nabijheid van water is dan wel een enorm voordeel. Nu staat er weer water in de barrage, maar enkele maanden terug stond ze helemaal droog, de krokodillen waren zelfs vertrokken naar de grotere barrage bij Diabo. Je kunt je nauwelijks voorstellen dat de enorme barrages bij Pouytenga en Koupéla helemaal droog hebben gestaan, zodat het water voor deze beide grote plaatsen met tankwagens van elders aangevoerd moest worden. Ook in Gounghin heeft men water geleverd voor deze twee plaatsen, totdat de burgemeester het verbod omdat hij de eigen bevolking niet wilde achterstellen. De regen blijft intussen gestaag doorvallen, zodat we onze toevlucht nemen in een huis dicht bij de kleine woonkern. Kinderen kijken nieuwsgierig van

enige afstand naar die vreemde blanken, daar is men hier vast niet aan gewoon. Uiteindelijk

trotseren wij toch maar de regendruppels en we lopen terug naar onze auto. De hele bevolking blijkt daar opgetrommeld te zijn: het is dicht bij de tuin van de vrouwengroep die we enkele dagen geleden bezochten. Er staan ook enkele runderen die werkelijk uitgemergeld zijn, maar de mensen willen ons toch bedanken voor hetgeen we voor de vrouwengroep hebben gedaan.

Wij laten ons verder leiden door Célestin die ons via een oom naar de voormalige missiepost brengt. Daar is wel het een en ander veranderd, maar het ziet er keurig uit. Er is meer privacy dan in 1995, bovendien staan er diverse computers die via zonnepanelen aan de benodigde energie komen. Het pastorale team is vrij jong en op het moment van ons bezoek zijn er ook enkele stagiaires.

We brengen nog een kort bezoek aan de kerk die anders dan in 1995 nu over echte zitbanken beschikt. Kort erbij is nog het ronde Mariakapelletje, gebouwd door Willy Burm toen hij hier pastoor was. Maar de grootste verrassing is wel de enorme nieuwe kerk die er sinds 2012 gebouwd wordt. De oude kerk is zeker niet bouwvallig, maar door de toename van gelovigen kan de parochie niet om de bouw van een grotere kerk heen. Hier gebeurt precies het omgekeerde van wat wij in Nederland meemaken. Hier zie je een samengaan van Islam en Christendom zonder enig probleem, in Nederland staat de samenleving lijnrecht tegenover de Islam zonder veel moeite te doen om de Islam wat beter te leren kennen.

Als we afscheid genomen hebben van Célestin rijden we richting asfaltweg, maar we worden opnieuw overvallen door een stortbui, dus zoeken we onderdak in een wegrestaurant à la Burkina, vlak vóór de geasfalteerde N4. De laatste 15 kilometers tot Seguem wordt het steeds droger; we gebruiken de resterende tijd om nog een rondgang te maken in de omgeving van ons verblijf, waarbij we weer nieuwe planten, insecten en andere levende wezentjes ontdekken. Tina en Andrea bereiden intussen ons galgenmaal.

Donderdag 7 augustus staat de chauffeur al om 8 uur klaar. Tot onze verbazing begint de keukengroep pas met opruimen en inpakken als wij al willen vertrekken, kennelijk een Afrikaans gebruik. Maar vertrekken gaat zo maar niet: bij de school heeft zich inmiddels een hele groep dorpingen verzameld die onder tamtambegeleiding langzaam onze kant op komt en bij ons onderkomen aangekomen wordt er opnieuw een dans uigevoerd. Wij proberen tot hilariteit van het publiek ook ieder even mee te dansen; tot besluit krijgen wij alle drie een traditionele outfit en dan kunnen we weg.

Terwijl we in Koupéla aan het tanken zijn, komt plotseling een abbé aanrijden die al enkele keren bij ons gelogeed heeft. Even kijkt hij ongelovig naar mij, maar dan volgt een hartelijke begroeting en wisselen we wat nieuwtjes uit. Hij is nu pastoor in Meguet en hij nodigt ons uit om met hem mee te gaan, maar dat zou een te grote omweg worden. Wij rijden door richting

Terwijl we in Koupéla aan het tanken zijn, komt plotseling een abbé aanrijden die al enkele keren bij ons gelogeed heeft. Even kijkt hij ongelovig naar mij, maar dan volgt een hartelijke begroeting en wisselen we wat nieuwtjes uit. Hij is nu pastoor in Meguet en hij nodigt ons uit om met hem mee te gaan, maar dat zou een te grote omweg worden. Wij rijden door richting

Terwijl we in Koupéla aan het tanken zijn, komt plotseling een abbé aanrijden die al enkele keren bij ons gelogeed heeft. Even kijkt hij ongelovig naar mij, maar dan volgt een hartelijke begroeting en wisselen we wat nieuwtjes uit. Hij is nu pastoor in Meguet en hij nodigt ons uit om met hem mee te gaan, maar dat zou een te grote omweg worden. Wij rijden door richting

Zorgho, waar we een bezoek brengen aan Jan Beekman, die daar de stichting Nabasnoogo begeleidt. Hij bekommert zich sterk om het lot van kansarme meisjes en vrouwen en biedt hun de kans om avondonderwijs te volgen of een opleiding tot couturière. Hij is blij verrast mij na 7 jaar terug te zien en er valt heel wat te praten. We zetten het gesprek voort in een plaatselijk restaurant waar we Jan en zijn rechterhand Pierre de lunch aanbieden. Uiteindelijk zullen we toch weer terug moeten naar Ouaga: de lucht begint alweer zwaar te betrekken en begeleid door afwisselend zon en fikse buien komen we tegen 17.00 uur in Ouaga aan. We zetten Tina af bij haar atelier en rijden zelf door naar Pascaline. De koffers en andere spullen worden binnen gebracht en dan nemen we afscheid van Roger en Christophe die 10 dagen lang ons gezelschap vormden.

De volgende ochtend hebben we een afspraak met de Larlé Naba Tigre, een traditionele keizerlijke prins. Hij is een van de ministers van de Mogho Naba en heeft het behoud van de cultuur van het Mossivolk als portefeuille. Ook gaat de situatie van de plattelandsbevolking hem ter harte en hij probeert door projecten als de aanplant van *Jatropha curcas* en Moringabomen nieuwe aanplant te promoten. Beide planten leveren vruchten met pitten waar olie uit geperst kan worden; deze kan o.a. als biodiesel gebruikt

worden, maar hij kan ook voor allerlei andere doeleinden gebruikt worden. Wat er van de vruchten overblijft kan weer gebruik worden om er veevoer of kunstmest van te maken. In de industriële zone van de hoofdstad heeft de Larlé Naba een fabriek om de pitten te persen en om zeepblokken te maken van o.a de kariténoten. Het is een vriendelijke man die voor iedereen erg toegankelijk is.

Na een rondleiding op het proefterrein van de fabriek waar de verschillende soorten kunstmest worden uitgetest, nodigt hij ons uit om hem te volgen naar een grote Moringa-plantage niet zo ver van Douré. Dat is dus een heel stuk rijden en het laatste gedeelte gaat over een nauwelijks gebaad pad. De plantage is 83 ha groot en is geheel omheind om geiten en schapen buiten te houden. Het ziet er fantastisch verzorgd uit; de boompjes worden via druppelirrigatie van water voorzien.

Om ook in de droge tijd over voldoende water te beschikken is er op het terrein een groot gat van enkele honderden vierkante meter gegraven. Onderzoek heeft uitgewezen dat hier op niet al te grote diepte een zeer dichte kleilaag loopt die ondoordringbaar is voor water. De uitgegraven grond is als een dijk rond het gat gestort en via een door zonnepanelen draaiende pomp wordt het grote gat met water gevuld.

Vandaag is er een bus met jongeren uit Ouaga naar hier gekomen om te helpen bomen te planten.

Via de radio en de pers zijn deze jongeren opgeroepen om zich 's morgens op een punt in de hoofdstad te verzamelen om hier 1 dag tegen betaling te komen werken. Rond 14.00 uur komen ze allemaal samen in een grote overdekte ruimte, waar de Larlé Naba een buffet heeft laten aanrichten, waar ieder

zoveel kan eten en drinken als hij of zij wil. Ook wij worden uitgenodigd om als eersten de lunch te openen. Terwijl we zitten te genieten komt er weer een vreselijke bui opzetten met veel wind die ons, ondanks het golfdak niet droog laat. Met elkaar praten is onder dit natuurgeweld niet mogelijk. Na de lunch rijdt onze gastheer terug naar Ouaga en omdat wij ervan uitgaan dat hij de weg goed kent, besluiten wij om zeker tot aan de asfaltweg achter hem aan door het kniehoge water te rijden.

Twee dagen later vliegen we weer terug naar Europa na 14 dagen in een van de droogste landen van de wereld. Wie had op 24 juli kunnen bedenken, dat wij hier onvoorstelbaar veel water zouden zien, elke dag weer opnieuw, maar elke dag ook liet de zon zich van haar beste kant zien. Voor het eerst maakte ik Burkina mee zonder het alom tegenwoordige rode stof: toch liet de toestand van met name de runderen die wij zagen duidelijk zien dat er een enorme droogte aan deze watersnood was voorafgegaan. Nu ik dit schrijf krijg ik uit Burkina bericht dat het er nog steeds regent. De blijdschap van de eerste grote regens begint nu om te slaan. Vooral in de lager gelegen gebieden begint men zich zorgen te maken vanwege het woest stromende water, dat soms hele stukken bouwland met zich meeneemt. Er is nu al veel schade aangericht door het vele water: stel je maar eens voor wat er gebeurt als het water rondom je van banco/ kleistenen opgetrokken huisje blijft staan! Laten wij hopen dat er voldoende regen blijft vallen om de oogst nog te redden, maar dan in hoeveelheden die men graag ziet komen. In het andere geval ben ik bang, dat er opnieuw hongersnood zal heersen in het land van de oprechte mensen.

Op enkele kleine uitzonderingen na is het project Seguem nu gereed. Dit kon volgens een nieuw procédé bereikt worden: het grote project werd in 8 kleinere deelprojecten opgedeeld die achtereenvolgens werden gerealiseerd.

Het college in Tandagha is het volgende grote project. Het zal ongeveer € 38.000,-- gaan kosten, maar ook hier konden we het, met toestemming van de gemeente Yargo, in deelprojecten opsplitsen: er wordt begonnen met de fundering voor de hele school en de bouw van het eerste klaslokaal. Er kan dan waarschijnlijk al in 2016 met de lessen begonnen worden. Er resten dan nog 3 klaslokalen, een magazijnruimte en een administratiegebouw. We hopen het college dan in 2020 helemaal gereed te hebben.

We mogen bij deze bouw allereerst rekenen op de hand- en spandiensten van de plaatselijke bevolking: zij zal zorgen voor het benodigde zand, grind en steenblokken voor de fundering. Voor het aankopen van cement, betonijzer en het benodigde hout hoop ik te mogen blijven rekenen op uw steun, waarvoor mijn welgemeende dank!

Sjef Theunissen